

Το Εβραϊκό Μουσείο της Ελλάδος (ΕΜΕ), σε συνεργασία με το Επιγραφικό Μουσείο (ΕΜ), με ιδιαίτερη χαρά ανακοίνωσε την έναρξη της νέας και εξαιρετικά σημαντικής περιοδικής έκθεσης με τίτλο: «Λίθινες Διαδρομές – Ιστορίες από Πέτρα: Εβραϊκές επιγραφές στην Ελλάδα».

Η ιδέα της έκθεσης βασίστηκε στην -βραβευμένη από την Ακαδημία Αθηνών (2019)- έντυπη επιστημονική έκδοση υπό τον τίτλο, *Corpus Inscriptionum Judaicarum Graeciae (CIJG)-Σύνταγμα Ιουδαϊκών και Εβραϊκών Επιγραφών από την Ηπειρωτική και Νησιωτική Ελλάδα* και τεκμηριώνει την ύπαρξη και παρουσία Εβραίων στον Ελλαδικό χώρο από το τέλος του 4ου π.Χ. αιώνα, αναδεικνύοντας έτσι το εβραϊκό στοιχείο στην Ελλάδα σε μια από τις αρχαιότερες καταγεγραμμένες εβραϊκές εγκαταστάσεις της Ευρώπης.

Η εν λόγω έκθεση αποτελεί και την πεμπτοετία της ύπαρξης και αποστολής του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας, γιατί το επιγραφικό σύνταγμα εντάσσεται στον πυρήνα των ερευνητικών προγραμμάτων του ΕΜΕ, που εστιάζουν στην καταγραφή, μελέτη και δημοσίευση των άυλων και υλικών τεκμηρίων του αρχαιολογικού και ιστορικού παρελθόντος των Ελλήνων Εβραίων και γιατί αποτελεί την κορωνίδα μιας συνεχούς, κοπιώδους αλλά και συγκλονιστικής προσπάθειας, η οποία ξεκίνησε το έτος 2000, και αγγίζει σήμερα ένα ώριμο σημείο, με την παρουσίαση των συγκεκριμένων επιγραφικών τεκμηρίων.

Συγκεκριμένα, τα εκθέματα στο Επιγραφικό Μουσείο παρουσιάζονται σε θεματικές ενότητες, καλύπτοντας όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής, θρησκευτικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής των εβραϊκών κοινοτήτων της ύστερης αρχαιότητας. Η πρωτότυπη

«ανάγνωση» που προτείνει αυτή η διπλή παρουσίαση στον επισκέπτη, έγκειται στην εξερεύνηση της πρώιμης εγκατάστασης των Εβραίων στην Ελλάδα, όχι ως ένα μεμονωμένο ιστορικό γεγονός, αλλά ως αναπόσπαστο μέρος ενός ευρύτερου ιστορικού, γεωγραφικού και χρονολογικού πλαισίου, τονίζοντας και αναδεικνύοντας, με αυτό τον τρόπο, την πολυπολιτισμικότητα της Ελλάδας.

Επίσης, η έκθεση, πέρα από την ανάδειξη του παρελθόντος, φιλοδοξεί να συμβάλει και στη δημιουργία ενός ζωντανού ερεθίσματος έμπνευσης και διαλόγου με το παρόν. Στο πλαίσιο αυτό, στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος παρουσιάζεται η έκθεση τέχνης με τίτλο «Τέχνη της Μνήμης και της Μνημόνευσης», υπό την επιμέλεια του Βίκτωρ Κοέν, προτείνει μια νέα ανάγνωση του αρχαιολογικού υλικού, μέσα από τη σύγχρονη ματιά δέκα καλλιτεχνών από τον κόσμο των καλών και των εφαρμοσμένων τεχνών. Η αρχαία επιγραφική τέχνη, ως μια πρώιμη μορφή σχεδιασμού, επανακαθορίζεται ως νέο σημείο αναφοράς μέσα από τα έργα των σύγχρονων επιγόνων της από ένα ευρύ φάσμα μορφών τέχνης από το χώρο του σχεδιασμού. Ανάμεσα σε αυτούς συγκαταλέγεται και ο σχεδιαστής γραμματοσειρών Γιάννης Καρλόπουλος, ο βιομηχανικός σχεδιαστής Ανδρέας Βαρώτσος, οι καλλιτέχνες Άρτεμις Αλκαλάη, Ξενής Σαχίνης και Κατερίνα Ζαφειροπούλου, το εικαστικό δίδυμο Kalos & Klio και οι φωτογράφοι Άρις Γεωργίου και Μαρίλια Φωτοπούλου. Την έκθεση ολοκληρώνει πίνακας του εικαστικού Μωρίς Γκανή (1973-2019) – στη μνήμη του οποίου είναι αφιερωμένη η έκθεση.

Σημειώνεται ότι η εν λόγω έκθεση πραγματοποιείται με την υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ενώ έχει χρηματοδοτηθεί κυρίως από πόρους του Ελληνογερμανικού Ταμείου για το Μέλλον, του Υπουργείου Εξωτερικών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

Τα σπονδυλωτά εγκαινία έλαβαν χώρα ως εξής: Δευτέρα 16/05 στις 18:00 στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος (Νίκης 39, Αθήνα), παρουσία της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, κας Λίνας Μενδώνη, (η οποία απηύθυνε σύντομο χαιρετισμό), καθώς και του Πρέσβη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Δρ. Ερνστ Ράιχελ. Η τελετή συνεχίστηκε στις 19:00 στο χώρο του Επιγραφικού Μουσείου (Τοσίτσα 1, Αθήνα).

Ανοίγοντας την έκθεση η **Διευθύντρια του ΕΜΕ κα Ζανέτ Μπαττίνου** δήλωσε ότι «η έκθεση αποτελεί το επιστέγασμα δουλειάς πολλών ετών και στοχεύει στην ανάδειξη και προβολή επιλεγμένων ιστορικών και αρχαιολογικών τεκμηρίων των Εβραίων της Ελλάδας, από το τέλος του 4ου π.κ.ε./π.Χ. έως και τον 15ο αι., ενώ αναφερόμενη στην έκθεση τέχνης με τίτλο «Τέχνη της Μνήμης και της Μνημόνευσης» προσέθεσε ότι αποτελεί «μια απόπειρα επικοινωνίας με τα συγκεκριμένα κατάλοιπα ενός κόσμου που δεν υπάρχει πια και

προτείνει μια νέα ανάγνωση του αρχαιολογικού υλικού, μέσα από τη σύγχρονη ματιά δέκα καλλιτεχνών από τον κόσμο των καλών και των εφαρμοσμένων τεχνών».

Ο **Πρόεδρος του ΕΜΕ κ. Μάκης Μάτσας** παίρνοντας το λόγο στη συνέχεια δήλωσε συγκινημένος ότι «σήμερα με την έκθεση αυτή εκπληρώνεται ένα παλιό μου όνειρο». Και συνέχισε τονίζοντας ότι η έκθεση είναι εμπνευσμένη από την πολυετή έρευνα και την δημιουργία του «Συντάγματος Ιουδαϊκών και Εβραϊκών Επιγραφών από την Ηπειρωτική και Νησιωτική Ελλάδα» την οποία οραματίστηκε η Διευθύντρια του Μουσείου και η οποία μετά από 20 χρόνια επίπονης εργασίας παραδόθηκε το 2018 στο παγκόσμιο κοινό. Και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η «έκθεση έχει πολυσήμαντη αξία διότι, αφ' ενός μεν τεκμηριώνει την ύπαρξη και παρουσία Εβραίων στον ελλαδικό χώρο από το τέλος του 4ου π.Χ. αιώνα, αναδεικνύοντας έτσι το εβραϊκό στοιχείο στην Ελλάδα ως μια από τις αρχαιότερες εβραϊκές κοινότητες της Ευρώπης, αλλά ταυτόχρονα αναδεικνύει το πολιτισμικό παρελθόν της πατρίδας μας, της Ελλάδας». Ο κ. Μάτσας στη συνέχεια δεν παρέλειψε να εκφράσει τις θερμές του ευχαριστίες προς την Υπουργό αλλά και τις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και του Επιγραφικού Μουσείου για την προετοιμασία και το δανεισμό του πολύτιμου αρχαιολογικού υλικού, αλλά και για την σταθερή και συνεχή υποστήριξη.

Η **Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, κα Λίνα Μενδώνη** χαρακτήρισε τις επιγραφές «ως 'λαλούντες λίθους', δηλαδή το πιο άμεσο τεκμήριο ιστορικότητας ενός χώρου και του φορέα που φέρει τη γλώσσα και τη γράφει. Σύμφωνα με την Υπουργό, «η μεγαλύτερη σημασία της έκθεσης αυτής έγκειται στο γεγονός ότι καταδεικνύει ιστορικά ότι η διαφορετικότητα όχι μόνο δεν εμποδίζει τη συνύπαρξη, αλλά αντίθετα συνιστά παράγοντα εμπλουτισμού που διευρύνει τα θεμέλια ενισχύει την προσαρμοστικότητα της κοινωνίας και εν τέλει αυξάνει τη συνοχή και την αυθεντικότητά της». Επίσης τόνισε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της έκθεσης από μουσειολογικής άποψης «καθώς χαρακτηρίζεται από πρωτότυπη σε σύλληψη διττή διάρθρωση, η πρώτη από μοναδικής ιστορικής σημασίας εβραϊκά τεκμήρια που ρίχνουν φως στις εκφάνσεις της θρησκευτικής, πολιτικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής των εβραίων και των τοπικών κοινοτήτων τους από την αρχαιότητα μέχρι την τουρκοκρατία και η δεύτερη η οποία προσφέρει μια πολυφωνική αφήγηση και μια διαλογική σχέση με το παρελθόν.

Από την πλευρά του ο **Πρέσβης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Δρ. Ράιχελ** δήλωσε: «Είναι χαρά μου που εγκαινιάζω μαζί σας τις περιοδικές αυτές εκθέσεις. Μας υπενθυμίζουν ότι οι Εβραίοι έχουν υπάρξει συστατικό μέρος της ευρωπαϊκής Ιστορίας από αρχαιοτάτων χρόνων. Πέρυσι, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας γιόρτασε 1700 χρόνια καταγεγραμμένης εβραϊκής Ιστορίας στη χώρα, τονίζοντας τη σημασία της δια μέσου των αιώνων και αντιπαραβάλλοντάς την στις αντισημιτικές αφηγήσεις. Οι εκθέσεις που εγκαινιάζουμε σήμερα εναρμονίζονται με αυτή την προσπάθεια. Γι' αυτό ακριβώς είμαι ιδιαίτερα χαρούμενος και υπερήφανος που αυτό το

απαιτητικό έργο υλοποιήθηκε υπό ιδιαίτερα αντίξοες λόγω συγκυρίας συνθήκες με τη χρηματοδότηση του γερμανικού Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εξωτερικών από πόρους του Ελληνογερμανικού Ταμείου για το Μέλλον».

Τέλος, ο **Διευθυντής του Επιγραφικού Μουσείου, Δρ. Αθανάσιος Θέμος** αναφέρθηκε στη συνεργασία των δύο μουσείων λέγοντας ότι η «η συνεργασία αυτή έχει και μια ακόμα διάσταση, εκείνη της κατάδυσης του επισκέπτη στον ιστορικό χρόνο και την ανάδυσή του στη σύγχρονη τέχνη μέσω των αρχαίων μνημείων», ενώ συμπλήρωσε ότι «η έκθεση αυτή αναφέρεται κατ' ουσίαν στην πολυπολιτισμικότητα».

Τη συνολική έκθεση «Λίθινες Διαδρομές – Ιστορίες από Πέτρα: Εβραϊκές επιγραφές στην Ελλάδα» συνοδεύει η ψηφιακή έκδοση (e-book) του επιγραφικού συντάγματος, προκειμένου ο επισκέπτης να αποκτήσει οπτική στην πλήρη έκταση του διαθέσιμου υλικού.

Επίσης, η έκθεση σύγχρονης τέχνης με τίτλο «Τέχνη της Μνήμης και της Μνημόνευσης» συνοδεύεται από ένα δίγλωσσο κατάλογο καθώς και μια δίγλωσση έκδοση με τίτλο «Οι Εβραίοι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας» του ομότιμου καθηγητή Nicholas de Lange, σχετική με την ιστορία και αρχαιολογία των Εβραίων της ύστερης αρχαιότητας και του Βυζαντίου.

Προβλέπονται επίσης και ειδικά σχεδιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Στο πλαίσιο της εκδήλωση παραδόθηκε στο ΕΜΕ από τη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, με φροντίδα της Διευθύντριας Σταυρούλας Φωτοπούλου, το Σήμα Πιστοποίησης/Αναγνώρισης, διάκριση την οποία το Μουσείο είχε πετύχει το 2020, αλλά λόγω της πανδημίας το Σήμα είχε παραδοθεί μόνο ψηφιακά.

Η έκθεση θα είναι ανοιχτή για το κοινό μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2023.

ΠΗΓΗ: [ΕΜΕ, 17.5.2022](#)